

სწავლების მეთოდოლოგია

Methodic of Teaching

შედარება - შეპირისპირების როლი მოსწავლეთა შემოქმედებითი
აზროვნების განვითარებაში

თამარ ღვინიაიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
e-mail: t.gvinianidze@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.32.26>

SJIF 2024: 8.268

მხატვრული ტექსტების შედარება- ინტერპრეტირება და დასკვნების გამოტანა, მოსწავლეთა პირადი დამდებულების გამოხატვარის საფუძველსაც წარმოადგენს მხატვრული ნაწარმოებების წაკითხვა, გაგება და გააზრება, ქართული ენისა და ლიტერატურის სტანდარტის ერთ-ერთი მოთხოვნაა.

VI კლასში ვაჟა-ფშაველას „დიდი თამარის“ სწავლებისას ეფექტურია ყურადღების გამახვილება ნაწყვეტზე გრიგოლ ორბელიანის პოემიდან „სადღერძელო“-„თამარის დროშა გაშალეს“ და აკაკი წერეთლის ლექსზე „სიზმარი“, რომლებიც შესწავლილია V კლასში. სამივე ლექსის შედარება- შეპირისპირების შედეგად გაირკვევა, მათი ავტორების დამოკიდებულება ქართველთა დიდი მეფის თამარისადმი, ყურადღება გამახვილდება როგორც ლექსიკაზე, ისე პოეტურ ხერხებზე. გაკეთდება დასკვნა, რომ სახელოვან წინაპართა დამსახურება შემონახულია საქართველოს ისტორიასა და ქართულ ლიტერატურაში. ჩვენი ვალია, პატივი ვცეთ და მომავალ თაობებს გადავცეთ მათი დიდი ღვაწლი ჩვენი იდენტობისა და სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებაში.

საკვანძო სიტყვები: შედარება შეპირისპირების მეთოდი, ვაჟა ფშაველა, ლექსი „დიდი თამარი“

ქართული ენისა და ლიტერატურის (V-VI კლ.) სტანდარტის ერთ-ერთი მოთხოვნაა ნაცნობი ტექსტების შედარება-ინტერპრეტირება და დასკვნების გამოტანა, მოსწავლეთა პირადი დამოკიდებულების გამოხატვა როგორც ლიტერატურული, ისე ესთეტიკური თვალსაზრისით, რის საფუძველსაც წარმოადგენს ტექსტების წაკითხვა და გაგება- გააზრება. მნიშვნელოვანი სტრატეგიაა ამა თუ იმ თემატიკაზე შექმნილი უკვე შესწავლილი ტექსტების შედარება-შეპირისპირება. ანუ იმის გარკვევა, თუ როგორი ინტერპრეტაცია აქვს ავტორს და რა ხერხებს იყენებს თემის გასაშლელად.

VI კლასში ისწავლება ვაჟა-ფშაველას „დიდი თამარი“, V კლასში კი უკვე გაეცვინენ ნაწყვეტს გრიგოლ ორბელიანის პოემიდან „სადღერძელო“-„თამარის დროშა გაშალეს“ და აკაკი წერეთლის ლექსს „სიზმარი“. ვემზადებით ახალი საგაკვეთილო მასალის მისაწოდებლად, ვეკითხებით რა იციან თამარ მეფისა და მისი დროის საქართველოს შესახებ. მოსწავლეები დაყოფილია ჯგუფებად. ისინი წარმოადგენენ პრეზენტაციებს. შეფასდება უფრო სრულყოფილი პასუხები. შეიძლება გამოვიყენოთ თვითშეფასების ხერხიც. მომდევნო ეტაპია ვაჟას ბიოგრაფიის გაცნობა და პასუხი

კითხვაზე, რა ინფორმაციის დამატება შეუძლიათ ამ საკითხზე. ვკითხულობთ ლექსს გამომეტყველებით. ვაკითხებთ მინიმუმ ორ მოსწავლეს და ვავალებთ კლასს განსაზღვრონ პოეტის დამოკიდებულება ქართველთა სათაყვანებელი მეფისადმი (სიყვარული, პატივისცემა, მოწიწება...). ვითხოვთ შესაბამისი სტრიქონების მოძებნას. ვთხოვთ საკუთარი აზრს გამოთქმას იმის შესახებ, თუ რატომ ფიქრობს ვაჟა, რომ თამარი ცოცხალია და ჩაუქრობელი ლამპარია ყველა ქართველისათვის. რატომ ახსენებს რუსთაველს და რომელი სიტყვებით გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას შოთასადმი (...“შოთას მარჯვენას ვემთხვიე ზედიზედაო...“).რისი თქმა სურს პოეტს სტრიქონით-“ტყუილად ვამბობთ შენს სიკვდილს, თამარს ცოცხალსა გხედაო“. რა შემთხვევაში ამბობენ ასე გარდაცვლილ ადამიანზე? თქვენი აზრით, რატომ შემოინახა ქართველმა ერმა საუკუნეების მანძილზე თამარ მეფის სიყვარული? ასეთი რა გააკეთა მან ქვეყნისათვის?.. პასუხების შეჯამების შემდეგ მოსწავლეებს გავახსენებთ V კლასში შესწავლილ ნაწყვეტს გრიგოლ ორბელიანის პოემიდან “თამარის დროშა გაშალეს“. ერთხელ კიდევ გავიხსენებთ პოეტს და ვკითხავთ რა ინფორმაცია აქვთ ქართველი მეფეების სახელობის დროშებზე. ერთხელ კიდევ გავიხსენებთ ამ ნაწყვეტს და ვარკვევთ რამდენად ახსოვთ თამარის დროშის გაშლისა და ლაშქრის შეკრების მიზანი. შევახსენებთ რომელი ბრძოლისათვის ემზადებოდნენ ქართველები. კიდევ ერთხელ ვისაუბრებთ 1203 წლის ბასიანის ბრძოლაზე, აღვნიშნავთ, რომ ლაშქარს, რომელიც შეიკრიბა, უკვე ჰქონდა შამქორის ომში გამარჯვების გამოცდილება. რითი ლოცავს (ჯვრით) და როგორ ამხნეებს ჯარს თამარი (გულის სიუხვით)? რას ადარებს პოეტი მეფის გულს? -ზღვას, რომელიც სავსეა წყალობით. რომელი კუთხეების წარმომადგენლებს და როგორ ახასიათებს ორბელიანი? ხაზს ვუსვამთ იმ გარემოებას, რომ აფხაზები და ოსები ქართველების გვერდით არიან. ვკითხვებით რა იციან მათ შესახებ და ვის მიერაა ოკუპირებული საქართველოს ისტორიული ტერიტორიები-აფხაზეთი და სამაჩაბლო, ე.წ. სამხრეთ ოსეთი. როგორია მათი დამოკიდებულება ამ ფაქტისადმი...

აკაკის „სიზმარის“ შეხსენებისას ვსვამთ კითხვებს: რატომ დასვა პოეტმა თამარის გვერდით თინათინი და ნესტან-დარეჯანი? ვინ არიან ქალთა კრების სხვა მოაწილეები? როგორ ახასიათებს მგოსანი თამარს (მომხიბლავი, ეშხიანი), რას ამბობს სხვა ქალების შესახებ? (...“ცალ-ცალკე და ყველა ერთად სიცოცხლე და ნეტარება“). ისინი გარს ეხვივნენ თამარს, როგორც „მთვარეს ვარსკვლავთ კრება“. რატომ შემოიყვანა ქალთა კრებაზე აკაკიმ რუსთაველი? რა ეპყრა მას ხელთ? მოიშველიეთ ლექსიდან ის ადგილი, სადაც ჩანს მეფის მადლიერება - „გმადლობთ მე ვერ გადავიხდი, როგორც მეფე, დღეს შენს ვალსა, უკვდავების მოსახვეჭად მიგაპირებ მომავალსა“. რისი ნიშანია ცისარტყელა და ვინ წაიყვანა მან ზეცად? რისი დამადასტურებელია ბოლო სტროფი?

ვისაუბრეთ თამარ მეფისადმი მიძღვნილ სამივე ლექსზე. პირველი დავალება იქნება ვარკვევა იმისა, რა დამოკიდებულებას გამოხატავენ პოეტები თამარის მიმართ, რომელი ეპითეტებით ამკობენ მას - ქართველთა სულისდგმა, ლამაზი დედა, ანთებული ლამპარი, ერის სიცოცხლე „სამშობლოსათვის ჯვრით მლოცველი, სწორუპოვარი, უსაზღვრო წყალობით სავსე გულით, მხნე, სხვათა გამხნევებელი და, ბოლოს, ეშხიანი და მომხიბლავი, სულმნათი მგოსნის რუსთაველის მუზა, რომელიც პოემის ავტორის მადლიერია.

დასახელებული ლექსების შედარება-შეპირისპირებით გაირკვევა მათი ავტორების დამოკიდებულება ქართველთა საამაყო მეფის - თამარისადმი და ის მხატვრული

ხერხები, რომლითაც ისინი ამბობენ საკუთარ სათქმელს. გაკეთდება დასკვნა, რომ სახელოვან წინაპართა დამსახურება ქვეყნის წინაშე შეინახა როგორც ისტორიამ, ისე ლიტერატურამ და ყველა მწერალი ხატოვნად წარმოსახავს მათ ღვაწლს. ჩვენი ვალია, პატივი ვცეთ იმ ადამიანებს, რომელთაც დიდი ღვაწლი აქვთ ქართველთა იდენტობისა და სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებაში, კულტურისა და ხელოვნების განვითარებაში. ისინი ხომ თავისი ცხოვრებით მაგალითს გვაძლევენ იმისა, თუ როგორ უნდა გვიყვარდეს სამშობლო და როგორ უნდა ვიღვაწოთ მისთვის.

ვფიქრობთ ასეთი გაკვეთილი ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა ცოდნის გაღრმავება-გამრავალფეროვნებას, აზროვნებისა და შემოქმედებითობის გაზრდას, ლექსიკური მარაგის გამდიდრებას, მხატვრული სახეების შეცნობასა და ლექსის სემანტიკის გააზრებას.

ლიტერატურა:

1. ქართული ენისა და ლიტერატურის სტანდარტი. განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო. თბილისი 2023.
2. როდონაია ვ., ნაკუდაშვილი ნ., და სხვ., ქართული ლიტერატურა -მე-5, მე-6 კლასები. მასწავლებლის წიგნი. თბილისი, 2023.
3. როდონაია ვ., ნაკუდაშვილი ნ., და სხვ., ქართული ლიტერატურა - მე-5 - მე-6 კლასები. მოსწავლის წიგნი. თბილისი, 2023.
4. ღვინიაძე თ., V-VI კლასებში ქართული ლიტერატურის სწავლების საკითხები. ქუთაისი, 2024.
5. ჯანაშვილი ნ., იმედაძე ნ., გორგოძეს., განვითარებისა და სწავლების თეორიები. თბილისი. 2010.
6. ჯინჯიხაძე ჯ., ქართული ენისა და ლიტერატურის დაწყებითი კურსის სწავლების მეთოდოლოგია და ტექნოლოგია. თბილისი. 2014.

Tamar Gvinianidze

Akaki Tsereteli State University

e-mail: t.gvinianidze@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.32.26>

SJIF 2024: 8.268

Comparison – the role of contrast in the development of pupil’s creative thinking

Abstract

Comparing texts -interpreting and drawing conclusions, expressing pupil’s personal opinios, which is based on reading, understanding and comprehending artistic works, is one of the requirements of the standard of Georgian language and literature.

When we are teaching the poem of Vazha Pshavela “Tamar” in the VI th grade, it is effective to focus on the excerpt from Grigol Orbelianis’ poem “Tost”, “The flag of Tamar was unfurles” and Akaki Tsereteli’s poem “Dream”, which are studies in the Vth grade. As a result of comparing and contrasting all three poems, the attitude of their aurchors towards Tamar, the great king of Georgians, will be revealed, attention will be focused on vocabulary and poetic techniques. Pupils.

It will be concluded that the merits of famous ancestors have been preserved in Georgian history and Georgian literature. It is our duty to respect and pass on to future generation their great contribution in preserving our identity and statehood.

Key Words: Method Comparison, Vazha Pshavela, Poem “Tamari”

რეცენზენტი: პროფესორი ოლგა გუსევა